५

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः।अग्निः। त्रिष्टुप्।

हुवे वः सूनुं सहसो युवानमद्रोघवाचं मतिभिर्यविष्ठम्।

य इन्वति द्रविणानि प्रचेता विश्ववाराणि पुरुवारो अध्रुक्॥ ६.००५.०१

यः। अध्रुक्- अद्रोहः सन्। प्रचेताः- प्रकर्षचेतनः सन्। पुरुवारः- बहुभिर्वरणीयः सन्। विश्ववाराणि- सर्वैर्वरणीयाः। द्रविणानि- सम्पदः। इन्वति- प्रेरयति। तम्। सहसःसूनुम्- शक्तिजम्। युवानम्- मिश्रयितारम्। अद्रोघवाचम्- अद्रोहवचनम्। मतिभिः- स्वमननैः। यविष्ठम्- अतिशयेनाभिनवम्। वः- भवन्तम्। हुवे- आह्वये ॥१॥

त्वे वसूनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियासः।

क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन्त्सं सौभगानि दधिरे पावके॥ ६.००५.०२

होतः- देवाह्वातः। पुर्वणीक- प्रभूतज्वाल। विश्वा- सर्वाणि। भुवनानि। क्षामेव- भूम्यामिव। यस्मिन्। पावके- अग्नौ। सौभगानि- सौभाग्यानि। सम्- सम्यक्। दधिरे- धृतवन्तः। तस्मिन्। त्वे- त्वयि। वसूनि- हव्यानि। यज्ञियासः- यजमानाः। दोषा वस्तोः- दिवारात्रम्। आ ईरिरे- प्रेरयन्ति समर्पयन्तीति भावः ॥२॥

त्वं विक्षु प्रदिवः सीद आसु क्रत्वा रथीरभवो वार्याणाम्।

अत इनोषि विधते चिकित्वो व्यानुषग्जातवेदो वसूनि॥ ६.००५.०३

त्वम्। विक्षु- प्रजासु। प्रदिवः- द्योतमानः सन्। आसु- तासु। सीद- उपविश। वार्याणाम्- श्रेष्ठानाम्। क्रत्वा- प्रज्ञया। रथी- नेता। अभवः- बभूविथ। अतः- तस्मात्। विधते- परिचरते।

Dr. Rangani

चिकित्वः- बुद्ध्यन्। आनुषक्- अनुषक्तं यथा भवति तथा। जातवेदः- हे जातविद्य। वसूनि- सम्पदः। वि- विशेषेण। इनोषि- ईशनं करोषि ॥३॥

यो नः सनुत्यो अभिदासदग्ने यो अन्तरो मित्रमहो वनुष्यात्।
तमजरेभिर्वृषभिस्तव स्वैस्तपा तपिष्ठ तपसा तपस्वान्॥ ६.००५.०४

मित्रमहः- महामित्र। अग्ने। यः। नः- अस्मान्। सनुत्यः- अन्तर्हितः कूटयोधी सन्। अभिदासत्- उपक्षपयति। यः। अन्तरः- अभ्यन्तरवर्ती सन्। वनुष्यात्- हिंस्यात्। तम्। अजरेभिः- जरारहितैः। वृषभिः- वर्षणैः। तव- ते। स्वैः- आत्मीयबलैः। तपस्वान्- सन्तापकः सन्। तपसा- सन्तापशक्त्या। तपिष्ठ- सन्तप्यस्व ॥४॥

यस्ते यज्ञेन समिधा य उक्थैरर्केभिः सूनो सहसो ददाशत्।

स मर्त्येष्वमृत प्रचेता राया द्युम्नेन श्रवसा वि भाति॥ ६.००५.०५

सहसः सूनो- शक्तिज। अमृत- हे अमृतस्वरूप। यः। ते- त्वदर्थम्। समिधा- समिद्धेन। यज्ञेन- दानेन पूजया सङ्गतिकरणेन। यः। उक्थैरर्केभिः- मन्त्रैः। ददाशत्- ददाति। सः। मर्त्येषु- मनुष्येषु। प्रचेताः- प्रकर्षचेतनः सन्। द्युम्नेन- दीप्तिमत्या। राया- दानयोग्यसम्पदा। श्रवसा- अतीन्द्रियश्रुत्युपलक्षितदिव्यानुभूत्या। वि भाति- प्रकाशते ॥५॥

स तत्कृधीषितस्तूयमग्ने स्पृधो बाधस्व सहसा सहस्वान्।
यच्छस्यसे द्युभिरक्तो वचोभिस्तज्जुषस्व जरितुर्घोषि मन्म॥ ६.००५.०६

सः- असौ त्वम्। अग्ने। इषितः- प्रेरितः। तूयम्- क्षिप्रम्। तत्। कृधि- कुरु। सहसा- सहनशक्त्या। सहस्वान्- शक्तिमान् सन्। स्पृधः- उपासकस्य स्पर्धाभावनानि शत्रून् वा। बाधस्व- नाशय। द्युभिः- प्रकाशैः। अक्तः- व्यञ्जितः सन्। वचोभिः- मन्त्रैः। शस्यसे- स्तूयसे। जरितुः- स्तोतुः। यत्- यो मन्त्रः। सः। घोषि- घोषितव्यः। मन्म- मननीयः। जुषस्व- तं सेवस्व ॥६॥

Dr. Rangani

अश्याम तं काममग्ने तवोती अश्याम रयिं रयिवः सुवीरम्।

अश्याम वाजमभि वाजयन्तोऽश्याम द्युम्नमजराजरं ते॥ ६.००५.०७

अग्ने। तव- ते। ऊती- रक्षया। कामम्- इच्छाम्। अश्याम- प्राप्नुयाम। रयिवः- सम्पद्वन्। सुवीरम्- शोभनवीर्यसम्पन्नाम्। रयिम्- दानयोग्यसम्पदम्। अश्याम- प्राप्नुयाम। वाजयन्तः- बलसाधका वयम्। वाजम्- सद्गतिम्। अश्याम। अजर- जरारहित। ते- तव। अजरम्- जरारहितम्। द्युम्नम्- ज्योतिः। अश्याम ॥७॥

Dr. Ranganji